

Wyrok z 25 maja 2004 r., [SK 44/03](#)
**PRZEDŁUŻENIE OKRESU PRZEDAWNINIENIA PO POPEŁNIENIU
PRZESTĘPSTWA**

Rodzaj postępowania: skarga konstytucyjna Inicjator: osoba fizyczna	Skład orzekający: 5 sędziów	Zdania odrębne: 0
--	---------------------------------------	-----------------------------

Przedmiot kontroli	Wzorce kontroli
Stosowanie okresów przedawnienia określonych w nowym kodeksie karnym do czynów popełnionych przed jego wejściem w życie <small>[Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Przepisy wprowadzające Kodeks karny: art. 15]</small>	Zasada niedziałania prawa wstecz Zakaz wprowadzania lub zaostrzania odpowiedzialności karnej z mocą wsteczną <small>[Konstytucja: art. 2 i art. 42 ust. 1]</small>

Polskie prawo karne zna dwa rodzaje przedawnienia: przedawnienie karalności (art. 101 i art. 102 kodeksu karnego z 2 sierpnia 1997 r.) oraz przedawnienie wykonania kary już orzeczonej (art. 103 k.k.). W niniejszej sprawie chodzi o ten pierwszy rodzaj przedawnienia, który polega na tym, że jeżeli od popełnienia przestępstwa upłynął określony czas, nie można już orzec o winie i karze.

Nowy kodeks karny przewiduje po części inne terminy przedawnienia niż te, jakie przewidywał kodeks poprzedni, pochodzący z 1969 r. Terminy przedawnienia niektórych przestępstw uległy skróceniu, a niektórych innych – wydłużeniu.

Zaskarżony w niniejszej sprawie art. 15 przepisów wprowadzających kodeks karny z 1997 r. stanowi, że do czynów popełnionych przed jego wejściem w życie stosuje się przepisy tegoż kodeksu, chyba że termin przedawnienia już upłynął. Oznacza to w szczególności wydłużenie okresów przedawnienia niektórych czynów.

Skargę konstytucyjną wniósł obywatel australijski, w stosunku do którego sądy polskie orzekły o ekstradycji do Australii. Skarżący był w swoim kraju ścigany pod zarzutem popełnienia przestępstw gospodarczych. Dopuszczalność ekstradycji zależy, między innymi, od karalności czynu według prawa polskiego i od tego, czy nie nastąpiło przedawnienie. W postępowaniu ekstradycyjnym była podnoszona kwestia przedłużenia, na mocy przepisu zaskarżonego w niniejszej sprawie, okresu przedawnienia karalności czynów zarzucanych skarżącemu.

W skardze konstytucyjnej zarzucono, że przedłużenie okresu przedawnienia karalności w odniesieniu do przestępstw popełnionych przed wejściem w życie ustawy narusza zakaz wprowadzania lub zaostrzania odpowiedzialności karnej z mocą wsteczną, wynikający z art. 42 ust. 1 Konstytucji (por. niżej tezę 1), a także ogólną zasadę niedziałania prawa wstecz, wywodzoną z art. 2 Konstytucji.

Ponadto adwokaci skarżącego wnieśli o zawieszenie lub wstrzymanie sądowych orzeczeń ekstradycyjnych w jego sprawie na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy o TK.

ROZSTRZYGNIĘCIE

Zaskarżony przepis jest zgodny z art. 2 i art. 42 ust. 1 Konstytucji.

Ponadto Trybunał, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, umorzył postępowanie w zakresie dotyczącym wniosku o wydanie postanowienia tymczasowego – ze względu na zbędność wydania orzeczenia.

GŁÓWNE TEZY UZASADNIENIA

1. W odniesieniu do prawa karnego konkretyzację zasady niedziałania prawa wstecz („*lex retro non agit*”), wynikającej z klauzuli państwa prawnego (art. 2 Konstytucji), stanowią zasady „*nullum crimen sine lege*” oraz „*lex severior poenali retro non agit*”, które można wywieść z art. 42 ust. 1 Konstytucji.
2. Żaden przepis Konstytucji nie wyraża wprost zasady, iż karalność przestępstw i wykonanie kary ulegają przedawnieniu. Zasady tej nie można też wyprowadzić z art. 2, z art. 42 ust. 1 Konstytucji ani z art. 43 i 44 Konstytucji. Nie istnieje zatem konstytucyjne „prawo do przedawnienia” czy choćby ekspektatywa takiego prawa.
3. Odpowiedzialność za popełnienie przestępstwa oraz przedawnienie karalności nie są wartościami równoważnymi. Instytucja przedawnienia w prawie karnym jest traktowana jako instrument zmiennej polityki karnej. Obywatel ma prawo oczekiwać, że będzie podlegać odpowiedzialności karnej tylko w granicach określonych w art. 42 ust. 1 Konstytucji; popełniwszy przestępstwo, nie może natomiast oczekiwać korzyści wynikających z przedawnienia karalności. Za innym rozumieniem przedawnienia nie stoją żadne racje konstytucyjne; przeciwnie – prowadziłyby ono do naruszenia poczucia sprawiedliwości.
4. Z powyższych względów należy uznać, że badane przedłużenie okresów przedawnienia, choć podlega ocenie z punktu widzenia zasady państwa prawnego, nie jest związane z naruszeniem praw nabytych ani z ochroną zaufania w zakresie karalności czynu zabronionego, jest zatem zgodne z art. 2 i art. 42 ust. 1 Konstytucji.
5. Do zawieszenia biegu przedawnienia w rozumieniu art. 44 Konstytucji może dojść wyłącznie wówczas, gdy termin przedawnienia jeszcze nie upłynął.

Przepisy Konstytucji i ustawy o TK

Konstytucja

Art. 2. Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

Art. 42. 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Zasada ta nie stoi na przeszkodzie ukaraniu za czyn, który w czasie jego popełnienia stanowił przestępstwo w myśl prawa międzynarodowego.

Art. 43. Zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości nie podlegają przedawnieniu.

Art. 44. Bieg przedawnienia w stosunku do przestępstw, nie ściganych z przyczyn politycznych, popełnionych przez funkcjonariuszy publicznych lub na ich zlecenie, ulega zawieszeniu do czasu ustania tych przyczyn.

Ustawa o TK

Art. 39. 1. Trybunał umarza na posiedzeniu niejawnym postępowanie:

- 1) jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne lub niedopuszczalne,
- 2) na skutek cofnięcia wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej,
- 3) jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał.

Art. 50. 1. Trybunał może wydać postanowienie tymczasowe o zawieszeniu lub wstrzymaniu wykonania orzeczenia w sprawie, której skarga dotyczy, jeżeli wykonanie wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia mogłoby spowodować skutki nieodwracalne, wiążące się z dużym uszczerbkiem dla skarżącego lub gdy przemawia za tym ważny interes publiczny lub inny ważny interes skarżącego.

2. Postanowienie tymczasowe doręcza się bezzwłocznie skarżącemu oraz właściwemu organowi sądowemu lub organowi egzekucyjnemu.

3. Trybunał uchyla postanowienie tymczasowe, jeżeli ustaną przyczyny, dla których zostało ono wydane.